

Respect pentru oameni și cărți

ștăfă
zură
țină
cărțile

ALAIN
DE BOTTON

A privi
și a vedea

Traducere din limba engleză
de Ema Stere

Redactor: Ioana Pearsică

Corector: Irina Georgescu - Groza

Copertă: Ioana Trușcă

DTP: Răzvan Nasea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BOTTON, ALAIN DE

Despre lucrurile simple / Alain De Botton ; trad. din
lb. engleză de Ema Stere. - București : Editura Vellant, 2018
ISBN 978-606-8642-93-2

I. Stere, Ema (trad.)

821.111

Copyright © 2009 by *Alain de Botton*

© 2018 Editura Vellant

Editura Vellant

Splaiul Independenței 319

București, Sector 6

www.vellant.ro

Toate drepturile asupra versiunii în limba română
apartin Editurii Vellant.

Cuprins

Despre plăcerile tristeții	7
Despre mersul la aeroport	19
Despre autenticitate	26
Despre muncă și fericire	42
Despre mersul la grădina zoologică	51
Despre bărbații celibatari	55
Despre farmecul locurilor plăcute	58
Despre scris (și păstrăvi)	69
Despre comedie	74

Respect pentru oameni și cărți

Hopper: că existau mult mai puține benzinării, restaurante Little Chef, aeroporturi, trenuri, moteluri și bufete în lume înainte ca Edward Hopper să se apuce de pictat.

Despre mersul la aeroport

Când ne simțim singuri și plăciniți acasă, unul dintre cele mai bune locuri spre care ne-am putea îndrepta este aeroportul. Nu ca să zburăm – cea mai rapidă cale să ajungi să urăști un aeroport este să fi nevoie să-l folosești –, ci, mai degrabă, ca să-l admirăm, aşa cum ar face cineva în fața unui tablou sau, mai bine zis, la un spectacol de balet.

Într-o zi cenușie, la capătul pistei de aterizare din Heathrow, un Boeing 747 apare la început ca o luminiță albă, strălucitoare, o stea care cade spre pământ. A fost în aer vreo douăsprezece ore. A decolat în zori, din Bangkok. A zburat peste Golful Bengal, Delhi, desertul afgan și Marea Caspică. Traseul său a continuat peste România, Republica Cehă și apoi a început să coboare, atât de lin încât puțini pasageri ar fi observat o schimbare în tonalitatea motoarelor, deasupra coastei normande. Văzută dinspre pământ, lumina albă prinde treptat forma unui corp uriaș, cu două etaje, cu patru motoare suspendate ca niște cercei sub aripile implauzibil de lungi. În ploaia ușoară, norii de apă

formează un vâl înapoia avionului, care înaintează ca o matroană către aerodrom. Avionul simbolizează lumea materială, ducând cu el urmele tuturor pământurilor pe care le-a traversat; mobilitatea lui eternă oferă o contraponere imaginară sentimentelor de stagnare și recluziune. În această dimineață se află deasupra Peninsulei Malaysia, un nume în care persistă miros de guave și de lemn de santal. Iar acum, la câțiva metri de pământul pe care l-a evitat atâtă timp, avionul pare nemîșcat, cu nasul ridicat spre cer, parcă odihnindu-se înainte ca cele săisprezece roți din spate să întâlnească asfaltul pistei, cu o rafală de fum care îi trădează viteza și greutatea.

Pe o pistă paralelă, un A340 pleacă spre New York și își strânge flapsurile și roțile, de care nu va mai avea nevoie până când va coborî peste casele albe de șindrilă din Long Beach, la o depărtare de 5 000 de kilometri sau opt ore de mare-și-nor. Vizibile prin ceața de arșiță a turboventilatoarelor, alte avioane așteaptă să-și înceapă călătoriile. Pe tot înlînsul aerodromului, aparatele sunt în mișcare, cu stabilizatoarele verticale într-o confuzie de culori pe fundalul orizontului cenușiu, ca pânzele într-o regată.

De-a lungul peretelui de sticlă și oțel al terminalului se odihnesc trei giganți, ale căror însemne indică o proveniență variată: Canada, Pakistan, Coreea. Timp de câteva ore, vârfurile aripilor le vor sta la doar câțiva metri unul de altul, înainte ca fiecare aparat să înceapă

altă călătorie în vânturile din stratosferă. Când o aeronavă se întoarce spre o poartă, începe un dans atent coregrafiat. Vehicule alunecă sub pântecul ei, furtunuri negre pentru combustibil sunt atașate de aripi, o pasarelă își îndoie buzele dreptunghiulare de cauciuc peste fuselaj. Ușile calei sunt deschise și de acolo se scot containere uzate de aluminiu, conținând poate fructe, care doar cu câteva zile în urmă atârnau de ramurile unor copaci tropicali sau legume care-și aveau rădăcinile în solul unor văi foarte liniștite. Doi bărbați în salopetă înalță o scăriță largă unul dintre motoare și îi deschid carcasa, scoțând la lumină un relief complicat de sârme și țevi mici de oțel. Dintr-o cabină se coboară cearșafuri și perne. Debarcă pasageri pentru care această după-amiază obișnuită va avea o tentă de supranatural.

Nicăieri nu este puterea de atracție a aeroportului mai concentrată decât în ecranele televizoarelor care atârnă în șiruri de tavanele terminalului, anunțând plecarea și sosirea zborurilor, și cărora absența oricărei conștiințe estetice, carcasa proletară și fonturile banale nu le ascunde încărcătura emoțională, nici puterea de a stârni imaginația. Tokyo, Amsterdam, Istanbul, Varșovia, Singapore, Rio. Ecranele poartă întreaga rezonanță poetică a ultimului rând din romanul *Ulise* al lui James Joyce, totodată o consemnare a locurilor unde a fost scris și, nu mai puțin important, un simbol al spiritului cosmopolit din spatele creării sale: „Trieste,

Zürich, Paris". Chemarea constantă a ecranelor, însotită uneori de pulsăția nerăbdătoare a unui cursor, sugerează cu ce ușurință viețile noastre aparent bine înrădăcinate să ar putea schimba, dacă ar fi să păsim pe un corridor și într-o navă care în câteva ore ne-ar duce într-un loc despre care nu avem amintiri și unde nimeni nu știe cum ne cheamă. Ce plăcut e să ne amintim, când traversăm crevase de stări sufletești, la trei după-amiază, oră la care ne amenință moleșeala și disperarea, că există întotdeauna un avion care decolează spre *undeva*.

Când vezi un avion parcat la o poartă, cu cărucioarele de bagaje și mecanicii de dimensiuni piticești, inevitabil te simți surprins – dincolo de orice explicație științifică – de ideea că un asemenea lucru să ar putea mișca chiar câțiva metri, nu mai vorbim de Japonia. Clădirile, printre puținele structuri făcute de om care au o mărime comparabilă, nu ne pregătesc pentru agilitatea sau stăpânirea de sine a avionului; căci aceste clădiri se crapă la mișcări slabe ale pământului, scapă aer și apă și își pierd fragmente în bătaia vântului.

Puține secunde în viață sunt mai eliberatoare decât cele în care un avion se ridică spre cer. Privind pe fereastră dintr-o mașinărie care stă nemîșcată la începutul pistei, ne confruntăm cu o perspectivă familiară: un drum, niște containere, iarba și hoteluri cu ferestre arămii; pământul aşa cum l-am știut dintotdeauna, cel în care înaintăm încet, chiar și cu ajutorul

automobilului, cel în care gambele se încordează și motoarele se epuizează pentru a atinge vârful unui deal, unde, la o jumătate de milă mai încolo sau nici atât, există aproape mereu un sir de copaci sau de clădiri care să ne îngădească privirea. Și deodată, însotită de răchetul controlat al motoarelor (cu doar un tremur ușor al geamurilor), ne ridicăm fluid în atmosferă și ni se deschide un orizont imens, peste care putem cutreiera fără oprești. O călătorie care pe pământ ne-ar fi luat o după-amiază întreagă poate fi înfăptuită dintr-o mișcare infinitezimală a ochiului.

Există și o placere psihologică în această decolare, fiindcă rapiditatea cu care urcă un avion este un simbol exemplar de transformare. O asemenea etalare de putere ne poate inspira să ne imaginăm schimbări asemănătoare și decisive în propriile noastre vieți; să ne închipuim că și noi am putea, într-o zi, să ne avântăm deasupra multor lucruri care ne copleșesc.

Noul nostru punct de observație conferă peisajului ordine și logică – șosele se curbează ca să evite dealuri, râuri își fac cale către lacuri, stâlpi de electricitate conduc de la uzinele electrice spre orașe, străzi care pe pământ păreau dispuse fără judecată apar acum în rețele bine planuite. Ochiul se străduiește să potrivească ceea ce poate vedea cu ceea ce știe că ar trebui să fie acolo, ca și cum ar încerca să descifreze o carte familiară într-o limbă nouă. Și să te gândești că, în tot timpul asta, fără ca noi să știm, viețile noastre erau atât de

mici: o lume în care trăim, dar pe care nu o vedem aproape niciodată; felul în care probabil ne văd șoimii și zeii.

Motoarele nu arată nimic din efortul pe care l-au făcut să ne care până aici. Plutesc în frigul de neimaginat, propulsând aeronava cu răbdare și discreție, și singurele lor pretenții, scrise cu litere roșii pe flancurile interioare, sunt să nu păşim pe ele și să le alimentăm cu „Oil only: D50TFI-S4“, un mesaj destinat următorului set de oameni în salopete, care se află la 6 000 km de călătorie și care încă dorm.

Nu se vorbește mult despre norii care se văd de aici. Nimeni nu consideră remarcabil faptul că undeva, deasupra unui ocean, am zburat peste o uriașă insulă albă de vată de zahăr, care ar fi fost un scaun perfect pentru un înger sau chiar pentru Dumnezeu însuși, într-o pictură de Piero della Francesca. În cabina pasagerilor, niciun om nu se ridică să anunțe cu emfază necesară că, aşa cum se vede pe fereastră, *zburăm peste un nor*, o chestiune care ar fi atrasă atenția lui Leonardo și Poussin, Claude și Constable.

O hrană care, dacă ar fi fost să o mâncăm într-o bucătărie, ni s-ar fi părut banală, capătă gust și savoare în prezența norilor (ca un picnic cu pâine și brânză care ne încântă, dacă suntem pe un vârf de stâncă, deasupra unei mări agitate). În fața tăvitei din avion, ne simțim ca acasă în acest loc neprimitoare: ne însușim peisajul

extraterestru cu ajutorul unei pâinici decongelate și ale unei caserole de plastic, în care găsim salată de cartofi.

Însoțitorii noștri aeropurtați de dincolo de fereastră arată surprinzător, când îi studiem cu atenție. În picturi și de pe pământ, par ovoide orizontale, dar aici seamănă cu niște obeliscuri gigantice, făcute din grămezi instabile de spumă de ras. Înrudirea lor cu aburul este mai clară, sunt mai volatili, produsul a ceva ce poate tocmai a explodat și e încă în mutație. E uimitor, dar ar fi imposibil să te aşezi pe vreunul.

Norii ne dau o senzație de liniște. Sub noi sunt dușmanii și colegii noștri, cei care ne aduc spaimă și suferință; toți par acum infinitezimali, zgârieturi pe suprafața pământului. Poate că știm destul de bine această veche lectie despre perspectivă, dar ea nu se pare rareori atât de adevărată ca atunci când suntem lipiți de geamul rece al avionului, elevii unui curs de filosofie profundă.

Despre autenticitate

1. O ironie a dragostei face să ne fie mai ușor să îi seducem pe cei de care suntem mai puțin atrași, fiindcă o dorință intensă contracarează indiferența necesară, iar atracția ne provoacă un sentiment de inferioritate, când ne comparăm cu perfecțiunea pe care o găsim în persoana iubită. Dragostea mea pentru Chloe m-a făcut să-mi pierd orice incredere în propria mea însenătate. Cine eram *eu*, pe lângă *ea*? Nu era oare cea mai mare onoare faptul că acceptase să ia cina cu mine, să se îmbrace atât de elegant („*E bine așa*”, mă întrebase în mașină. „*Ar trebui să fie, fiindcă nu mă mai schimb a șasea oară.*“), ca să nu mai vorbim că era dispusă să răspundă unora dintre cuvintele care s-ar fi desprins (dacă măcar aș fi fost în stare să-mi folosesc limba din nou) de pe buzele mele nevrednice?

2. Era o seară de vineri, iar Chloe și cu mine eram așezați la o masă pe colț în *Les Liaisons Dangereuses*, un restaurant franțuzesc deschis de curând la capătul lui

Fulham Road. Nu putea exista un decor mai potrivit pentru frumusețea lui Chloe, cu candelabrele care îi aruncau pe față umbre catifelate, cu pereții de un verde-deschis, exact nuanța ochilor ei. Și totuși, năucit de îngerul care mă privea de cealaltă parte a mesei, am descoperit (după doar câteva minute de conversație animată) că-mi pierdusem orice capacitate de a gândi sau de a vorbi, că nu eram în stare decât să desenez în tacere modele invizibile pe față de masă albă și apretată, în timp ce sorbeam, fără să-mi fie sete, dintr-o cupă mare de sticlă plină cu apă minerală.

3. Din cauza acestei inferiorități evidente, am simțit nevoia să-mi asum o personalitate care nu era de fapt a mea, un eu seducător, în stare să identifice și să răspundă cererilor unei asemenea ființe superioare. Oare dragostea mă condamna să nu mai fiu eu însumi? Poate că nu pentru totdeauna, dar, serios vorbind, în acest stadiu al seducției aşa stăteau lucrurile, fiindcă postura seducătorului a fost cea care m-a îndemnat să mă întreb *Ce i-ar plăcea ei?* în loc de *Ce mi-ar plăcea mie?* M-am întrebat *Ce părere are ea despre cravata mea?* în loc de *Cum mi se pare mie?* Dragostea mă silea să mă privesc pe mine însumi prin ochii persoanei iubite. *Nu cine sunt eu, ci cine sunt eu pentru ea?* Și din vibrația reflexivă a acelei întrebări, eul meu mi-a apărut pătat de o anumită rea-credință, de o lipsă de autenticitate.